

Cesare Siepi. Forrás: Lindner András – archív

 Lindner András

Az olasz basszussztár

Cesare Siepit két alkalommal hallhatta a budapesti közönség 1968 májusában: előbb az Erkel Színházban a *Don Carlos* Fülöp királyának jelmezében, majd az Operaházban (az akkor még *Don Juan* címmel játszott) *Don Giovanni* címszerepében. Várnai Péter sokat idézett *Operalexikonjában* kiemelte, hogy Siepi „csodálatos szépségű hangja éppúgy hódító, mint az a mélységes és mindig humánus átélőkészség, amellyel szerepeit mind hangban, mind színészi játéokban megformálja. A háború utáni évtizedek talán legnagyobb II. Fülöpe, nem-orosz Borisz Godunovja, és egyik legnagyobb Don Juanja.”

A pesti fellépéseket méltató egyik kritikus kiemelte, hogy Siepi Don Juan-portréja énekesi és színpadi szempontból egyaránt telitalálat volt: *„A szerep és a szerepnek kitűnően megfelelő énekesi adottság, a figura követelményeihez való rátermettség eleve pompás feltételeket teremtett. Telt, fényes, árnyalatokban gazdag hang, minden simulékonyosága és moduláció-képessége mellett is igazi férfias, tömör basszbariton, hangzásban, akusztikai varázsában is a hódító hős eszményének megfelelője. De nemcsak a hang adottság, az énekesi rátermettség aratott diadalt, az a nem mindennapi művészi kultúra és kifinomultság is, ami Siepi Don Juanja mögött áll... A mozarti mondanivalóban való járatosság és árnyalt ismeret egyaránt tükröződött az éneklésben, zenei megoldásban és színpadi alakításban. Játéka nemcsak szituációk és hangulatok sorozata, hanem egységes magatartás. A logika és következetesség, ami a legmegragadóbb benne: eleganciája és könnyedsége éppoly konzekvensen egy ugyanazon jellemhez tartozik, mint keménysége, erőszakossága és fatalista elszántsága.”*

Később arra utalt a recenzió, hogy bár a *Pezsgőárja* és a *Szerenád* megszólaltatása nem volt minden tekintetben hibátlan, az együttesekben brillírozott Siepi: magával ragadó volt a Zerlina-duett indításának hajlékony, behízelt szépsége, a második felvonás Elvira-tercettjének Don Juan-i ragyogása, a buffó jelenetek sziporkázó humora, végül pedig a fináléban való szereplése ének és drámai játék tekintetében egyaránt.

Lemezek, filmek és fellépések garmada bizonyítja, hogy Cesare Siepi volt korának elsőszámú Don Giovannija. Csak a New York-i Metropolitanben több mint kilencvenszer énekelte a szerepet. De több szakértő szerint Siepi 1951-es *Faust*-lemeze is világsztár. Amikor lemezeinek sokaságáról nyilatkozott, a jeles énekes sokakat meglepett kijelentésével: ő maga nem kedveli ezeket a felvételeket, hiszen *„vagy nem sikerülnek jól, vagy túlságosan hibátlanok. Ennek a műfajnak nem az énekes, vagy a karmester a sztárja, hanem a hangmérnök. Nem mintha vitatnám a lemez művészetpropagáló misszióját, de számomra a zenei produkció varázsa épp a zenélés élő volta. Én az ételekben sem kedvelem a konzervet”* – mondta, magyarázatába humort keverve.

Énekesi pályája 14 évesen egy madrigálkórusban indult, de három évvel később már önálló koncerten debütált, majd ösztöndíjat kapott a milánói zeneakadémiára – közben egy bankban dolgozott, hogy eltartsa magát. Színpadi bemutatkozására 1941-ben, 18 éves korában került sor a Vicenza-közi Schio színházában a *Rigoletto* Sparafucile-szerepében. 1943-ban menekülnie kellett, mert antifasisztaként élete veszélyben volt. Svájcban a jeles magyar énekes, Ernster Dezső karolta fel és támogatta. A háború után visszatérhetett hazájába, és immáron

autodidaktaként képezte tovább magát, folytatta operai karrierjét is Velencében, a *Nabucco* Zakariásaként, a zsidók főpapjaként, amivel hamarosan a Scala színpadán is bemutakozhatott.

1948-ban Toscanini kérte fel az Arrigo Boito zeneszerző, librettista halálának 30-ik évfordulójára rendezett koncertre, a *Mefistofele* címszerepére, majd még abban az évben az operajátzás másik szentélyében, a Metropolitanban is debütálhatott a *Don Carlos* II. Fülöp királyaként. (Boris Christoffot kellett pótolnia, mert a kommunista Bulgáriából érkezőknek nem adtak vízumot az amerikai hatóságok.) Olyan sikere volt, hogy egyből a tekintélyes operaház elsőszámú basszus énekesévé avanszált, 24 éven át 17 szerepben közel 500 előadást abszolválhatott. És közben Európában sem volt megállás, fellépett Bécsben, aztán a Covent Gardenben ünnepelték ujjongva, majd Furtwängler meghívására a salzburgi Ünnepi Játékokon, így aztán az operairódom szinte minden tekintélyes basszus-, illetve bassz-bariton szerepét eljátszotta.

1970 után leginkább csak Itáliában lépett színpadra, ez volt karrierjének másodvirágzása, miközben új szerepeket is felvett a repertoárjára: Rossini Mózesét, Senecát Monteverdi *Poppeájából*, Donizetti *Marin Falierójának* címszerepét és Doszifejt a *Hovanscsinából*. Délceg, sudár termete a legtöbb szerepében kifejezetten az előnyére volt. A gazdag színpadi pályafutás fináléjára 65 évesen, 1988-ban került sor, koncertfellépést azonban még ezt követően is vállalt. Utolsó éveiben Amerikához kötődött, Atlantában hunyt el 87 éves korában.

Férfiasan, erőteljesen szárnyaló hangját minden szerepében mesteri módon kezelte, soha nem szólaltatta meg fedetten, művin sötétítve vagy vastagítva, ahogy ezt sajnos számos basszista ma is teszi. Énekéből áradt az elegancia, nem volt nehézkes, ellenkezőleg: a könnyed, szinte atletikus mozgékonyosság jellemezte. A bel canto hagyományát követte, miszerint a hangnak áradnia kell, a nagyobb frázisoknak pedig egy levegővel kell megszólalniuk. A kritika gyakran méltatta is legatostílusát, a felszabadult, simulékony hangzást, amely áthatotta a hangját, de kiemelték és példaként állították mások elé nagyszerű pianoéneklését is. Nála nem volt törés a regiszterek között, hangjának terjedelme pedig egyenesen bámulatos volt, az egyvonalas F-től a két oktávval lejjebb fekvő mély F hangig egyformán pompásan szólt. Akár egy remek bariton, úgy szárnyaltak magas hangjai. Minden stílusban otthonosan mozgott, legyen az barokk, klasszikus, olasz, francia zene, vagy éppen Wagner, esetleg a műdalok világa – mindent kipróbált, még a Broadway musicaljeiben is megmártózott.